

quod rem constitutam consequitur; sive accidentaliter, cum subje-
ctive, transitive, Perfective Vel. 2. Definitive & respectively, prout oppo-
nitur. 1. Supernaturali in Theologicis 2. Voluntario in Ethicis.
3. Animalia aut fortuito aut violento in Physicis. 4. Artificialibus
in artibus, ut h. l.

§. 6. Quid evicimus, id sc. in ordine creaturarum naturale
dici, cujus veritas Essentialis & Entitativa pender ab intellectu Di-
vino, ut enim omne Ens à DEO dependet in esse & fieri, sic etiam in
vero Esse: Et licet res naturales in generationibus dependent à cau-
sis secundis naturalibus, interim tamen non excludunt coopera-
tionem principii superioris, quia cū seminali virtute indè dependēt,
quā nil novum, secundum Essentias específicas producant, sed con-
tinuant per generationem singularium quod DEUS primo posuit
per creationem, hinc parentibus, cujusq; sexus generantibus, cre-
at DEUS. Hinc E. primam & principalem Veritatis denominationem, de-
bent intellectui Divino omnia.

§. 7. Cum Naturale derivatur à natura, hic terminus liberari
deberet ab æquivocationibus, id nisi modò in derivato, quantum
huc spectat, præstitum esset.

§. 8. Distingui solet natura, in Naturantem quæ omni in proprio na-
turæ ordine posuit: & Naturatam s. creatam, quatenus certas opera-
tiones producere potest; Estq; vel universalis id est connexio o-
mnium causarum secundarum: vel Particularis singularum specie-
rum, hæc & alia ex Physicis.

§. 9. Artificiale dicit conformitatem cum Idea artificis; sive est, cujus
veritas pender ab intellectu humano & mediantibus naturalibus re-
fertur ad Divinum ultimatè.

§. 10. Hoc sumitur, vel materialiter & concretè quatenus vestitum
materia, in quam Idea ab artifice introducta est, sic est Ens per ac-
cidents, 2. Formalitèr & abstractè pro ipsa Idea seu forma, quæ nihilo-
minus est externa nec rei Essentialis, nam principia sua de natura
præsupposita in materiam introducit, hinc res ita dictæ artificiales
nec motum habent de se, nisi eum, quem à naturalibus mu-
tuantur: Sic satis clarè differentia naturalis & artificialis eru-
itur, modo applicentur termini adæquatè.

Pars

Res. A - 14165

DISPUTATIO PHILOSOPHICA INAUGURALIS DE VERITATE

Quam

Affluente Spiritus S. gratia,

In illustri GUSTAVIANA ADOLPHINA ad Embecam

Ex unanimi consensu & approbatione amplissimæ Facultatis
Philosophicæ

RECTORE MAGNIFICO

Eximio Clarissimo & Excellentissimo.

DN. M. JOACHIMO SCHELENIO

Inferiorum Mathem. Professore Publ. Præce-
ptore ac Fautore plurimum honorando,

Sub Moderamine

Reverendi, Clarissimi atque Excellentissimi

DN. M. PETRI S. LIDENII,

Ethices & Logices Professoris celeberr. venerandæ Fac. Theol.

Adjuncti meritisissimi, & Facult. Phil. p. t. DECANI Spectabilis,

Hospitis, Præceptoris ac Promotoris sui
colendissimi.

Pro Laurea Magisteriali, ejusq; dignitatibus consequen-
dis, placidis Philosophantium censuræ publicè exponit

JOHANNES A. DRYANDER,

Smolandia-Gothus,

In Auditorio Majori ad diem Octobr. horis consuetis.

DORFATILIV. exscripta à JOHANNES VOGELIO, Reg. Acad. Typ.

Anno M. DC. LIV.

JESU ADESTO DIRECTOR!
Pars I. Proœmialis. Artic. I.

παρουσιασμός.

Quam tandem rupto æternitatis velamine,
antiqui illi dierum, in operibus suis ad extra progrediens,
deam pondere, mensura, omnibusq; numeris ac modis abso-
lutissimam exposuit, tum quemadmodum in omnibus vel mi-
nime, ita maxime ad suam imaginem usque, in hominibus per-
fectione sese verè depinxit, imò singulis rebus suas unà dotes
conculcit, quibus per Veritatem propriam, in cōgenita bonitate, ut ob uno fuisse
ita ad unum redirent omnia, & DEO suo conformarentur illustrius: At cum
in ea non persisterat Serpens invidus, statim etiam homines, adhuc in summis coram
DEO positos deliciis, de Veritate moviti paterni dubitare faciens, mendacio suo
hos circumveniendo, in exitium præcepit unā secum coniecit, imprudentes! Hoc
primum rite Protoplastis & eorum posteris tensum, ne ex æquo omnes stringeret.
Spiritus S. præter expansum miranda naturæ librum, per quem in Divinam po-
tentiam & bonitatem suo modo inrospicerent mortales, quam variè Veritatem
suam in Idea summi Artificis exprimerent singula; nihilominus tamen ob nostram
abductam intellectui caliginem, ante & post promissi semini exhibitionem, aleo-
rum Scriptura librum exstare maturabat per revelationis gratiam, ex quibus ad
invicem collatis adhuc, unum ac summum illud Verum colligere queamus, felici-
tatis. Cujus norma quā constitutionem est ipse DEUS, natura & scriptura quā
representationem, intellectus humanus quā apprehensionem. Sed in quantum
denud nocte dieq; advigilaret Spiritus mendacii, à prima rerū hujus extensio-
ne, nos iteratū vicibus irretire, testantur Secula, martyres, Codices proclamans
fluente sanguinū Testium Veritatis; deplorant irretita, ac in infernum destruc-
se animula! Ne ergo in apprehensione hac errat Intellectus, & DEUM per Crea-
tionem manifestatum opponat per Verbum Veritatis sese revelanti, unde salis
prima saturigo ignorantia & falsitatis: idem Spiritus S. in notitiū & scintillā i-
maginū Divinæ, igniculos Sapientia excitari procurat, per arduum Veritatis
Philosophicæ studium. Jam de hujus amplissimo Viridario cum pro se nata
aliquid, quod maxime e re foret, nostrasq; mentes ad pristinam Veritatis ac
perfectionis intuitionem erigeret aliis, excerpte in animum induximur. Oc-
currit, quam, ad unum omnes, in ore ferre videri volunt, Veritas, cuius
considerationem, quatenus lumine Naturæ pervia, pro concessio talento urq; nostrum

ex pl. vel.

Est. A

34436

1995:38

140963287

viribus par sit, aggredimur. Quod dum in DEI, quam & hic unice venabimur gloriam, fecerimus, verum illum DEUM in vota vocamus serius gemitibus, dignetur, nobis ex alto Spiritum Veritatis paternè concedere, imò cordibus nostris infundere, qui ducet nos in omnem Veritatem, in Paterni sui amoris ac exauditionis contestationem verissimam, nostrumq; Temporale & Æternum decus!

Articulus II.

Ὁμολογίος.

§. 1. **A**cturi, vero cum DEO, de VERITATE, ut quid hic expectandum sit, constet, ne in ignota quasi Sylva oberremus, præsupponimus nos jam calamum directuros in Veritatis generalem, ac in natura & Essentia sua consideratæ, tractationem, idq; breviter: & pro instituti ratione ejus specialem applicationem circa usum verum ac genuinum, idq; paulò diductius: Tot enim modis se jam menti sistit.

§. 2. Existentiæ ratione sedis disciplinari nobis sistit Metaphysica ponendo illam inter Affectiones entis unitas, respectivas, & quidem inter unum & bonum: Unum huic præcedit, quia absoluta priora respectivis, & quæ in se sub indivisione, illis, quæ aliorum terminantur: Bonitatem v. hæc antecedit, quia est in ordine ad intellectum, ut illa ad Voluntatem, nulla enim res bona est in sua specie, nisi prius in eadem intelligatur vera: item consequitur Ens absolutè, bonum v. sequitur Ens actum, & sic juxta ordinatam intellectus apprehensionem, bonum vero posterius, neque est bonum aliquod, nisi quod verè est, quod est.

His, cum pio voto, præmissis, ordine succedit.

Pars II. Essentialis. Ejusq; Membr. I.

Definitionis.

§. 1. **E**ssentiam Veritatis ut intueamur ejusq; Definitionem, demus depuranda venit illa ab accidentariis, sic si nudè inspiciatur, evolvemus Quid sit: Non per Etymologiam, quæ vel Grammaticis ridicula, à ve & res, quasi vera res, cum potius sit primitivum: Synonymiā nec opus est: neque Paronymiā, namque valde exilis: licet enim verum videatur concretum & Adjectivum, tamen æquè frequen-

frequenter sumitur abstractivè & Substantivè, ac Veritas, apud authores, qui sæpè adjectiva neutra absolutè posita supponunt pro Substantivis & abstractis.

§. 2. Ut verò lucem fāneremur sequentibus, nomen potius à conceptibus dissimilium liberum sistamus, quo nomine felicius adducimus Homonymiam. Sumitur namque Veritas, 1. pro cognitione Veritatis, quæ opponitur ignorantia, & 2. pro morali, aliàs Ethica, quæ opponitur mendacio. 3. Pro Veritate connexionum, aliàs Logica, quæ opponitur falsitati. 4. Pro Reali Entis, quæ opponitur apparenti & ficto, &c. Potiores has ponimus, non seclusis aliis, quæ faciunt ad distinctiones postea struendas, ex his ultimam jam retinemus.

§. 3. Et sic prodiit ipsum Definitum s. nomen nudum Veritas, quam in statum universalem evehit convenientia cum reliquis, quod sit effectio: Verum cum inde ob certitudinem determinationem stringenda sit ad conceptum adequatum, tum hoc fiat per differentiam, quam sub formali ponimus, Conformitatem, cum Veritas, ut ad intellectum reflexa est respectivum quid, quod juxta conceptibilitatem suam relationem rei dicit ad intellectum Divinum ultimatè, humanum mediatè, prout accidentaliter alio atque alio modo res videntur habere hunc ordinem, qui respectus rei potius accidentaliter & consequenter competit, non quatenus res per se vera est, sed quatenus ut vera cognoscitur: undè, quod obiter subnectimus, duplex oritur relatio, Essentialis & intrinseca, qua res de sese fertur ad intellectum Divinum: Accidentaliter & extrinseca, qua res est cognoscibilis & per aliud refertur ad intellectum humanum. Quomodo ulterius depuretur Formale, consulendi Metaph. jam sub verum contrahemus terminos in definitionem.

Veritas est Conformitas rei cum intellectu.

§. 4. Resolutionem hujus uberiores ex dictis præsupponimus, hanc præcisam dando, non exponentes respectum ad Ens nec terminum relationis ultimum. Per causas item operose, ut aliàs in Disputat. fieri assoler, enodare hanc, super sedemus, cum Veritas ut Enti universalissime sumpro competit causas non agnoscat, quemadmodum ipsum Ens ut tale causas habere, dici nequit.

Membr. II. Distinctionis.

§. 1. **N**olumus has quod plurimi Metaph. faciunt, cum divisionibus strictè dictis confundere.

§. 2. *Veritas consideratur vel in Actu signata, prout in se simpliciter, non ut determinatè ac restrictè, sed absolutè i. e. in sua natura & Essentia definitur: vel Exercito, prout in aliis Disciplinis applicatur: alià dicitur concepta vel exercita.*

§. 3. Cum præsupponimus *Conformitatem vi vocis ac relationis* semper inter duos *verari terminos*, hinc quot conformitates diverse occurrunt, complexus *ses relatio*: Estq; 1. Inter normam & rem. 2. Inter rem & cognoscentem. 3. Vocis cum re. 4. notionum secundarum cum primis. 5. Oris & cordis cum re. 6. Operis cum idea de rebus in mente concepta. Vel sic br. Veritas est vel in Ente, in mente, voce, notione, sermone, vel arte. Licet hoc alii aliter efferant, res eodem recidunt.

§. 4. Inter has, *Veritas in cognoscendo* multa involvit, E. distinctè reassumenda, sic, ut 1. Oritur ab intellectu creato, ita 2. Formaliter existit in eodem, quando rem intra se concipit Idealitèr, prout in se suoq; statu objectivo ac fundamentalis extra illum erat realitèr, neque enim mens conformari potest rebus per modum Essendi, sed intentionaliter representandi.

§. 5. Estq; vel *apprehensiva*, qua res ut est apprehenditur: *hæc iterum vel incompleta* in prima mentis operatione, quæ plerumque in una voce est & termino uno, in sua natura & Essentia sumptis: *quæ demum vel Physica est*, i. e. rerum apprehensio in secundo gradu, cum rem ut est apprehendo: *vel Logica*, contra illos, qui negant dari veritatem in Logicis Terminis æquè ac Physicis: sic si dicerem, aurum est proprium, cum Species sit, oritur Falsitas Logica, E. datur & Veritas. *Vel Complexa* in secunda mentis operatione, *quæ iterum Physica* quæ facilis. *Logica* difficilior, quia subtilior, Estq; in Propositionibus, Enunciationibusq; observatâ suppositionum indole; *Vel Judicativa*, de apprehensa veritate iudicium formans, & utrum apprehensio, rectè vel secus facta sit probat, ad tertiam mentis operationem spectat.

§. 6. Alià distinguitur *Veritas*, in 1. *Rerum*, quàm habuimus in primo

Pars III. Specialis. Membr. I. Remotionis

oppositi facti. Artic. I. in genere.

§. 1. **C**onsiderationem Veritatis, eà quâ fieri potuit brevitate, ad intra, in sua Essentia, hæcenus enucleavimus: jam ad externa & quid ipsius applicatione accedit, ex instituto videbimus; ubi omnium primò removemus zizania, quæ hostis nobis non advertentibus interspergit, & quotidie per suos falsos Doctores disseminat.

§. 2. Hinc ad fundamentum, ut Deum & Naturam à falsitate vindicemus, dicimus: *Veritati transcendentali, generali, in se spectatæ, nihil opponi*; tale enim non verum, esset statim non - Ens & nihil: *Improprie* E. interdum res dicuntur falsæ, aliàs falsitas esset difformitas rei cum intellectu Divino; contra potius, omne verè & merè positivum constitutumq; in sua Essentia, est à DEO, nihil E. tale in eadem potest discordare à sua mensura.

§. 3. Breviter & ordine, per *Accidens & denominatione extrinsecâ* Entia dicuntur falsa, non v. per se; Datur E. oppositum veri *Speciali in cognoscendo, incomplexi ignorantia, complexi falsitas.*

§. 4. 1. *Ignorantia* est carentia cognitionis, dum mens Veritatem non adsequitur in simplici apprehensione: Estq; *vel pure negationis*, dum res vel simpliciter ignoratur, vel ab externo aliquo mens impeditur vel eluditur: *vel prave dispositionis* cum ex præconceptis opinionibus aut affectibus in devia abripitur ratio.

§. 5. 2. *Error*, cum res aliter apprehenditur ac debebat, oriturq; tum ex *inventionis prave fallaciæ, experientia*, tum ex *informationis mala* E. not. inter verum cognitum & errorem nonnunquam incedere dubitationem, conjecturam, formidinem, suspicionem, opinionem &c.

§. 6. 3. *Defectus*, cum in re apprehensa aliquid deest. Estq; *notata, morum & artis*. 4. *Mendacium*, de quo Ethici, &c.

Artic. II. in Specie, Abusus.

Moment. I. Generalis delineatio.

§. 1. **U**T Veritas una & simplex unicam agnoscit normam Intellectum Divinum: ita Falsitas, Diaboli astuciam & occacaram rationem humanam pro fundam. habet; Oriturq; dum intellectus noster (qui est

normatum) *severam normam proficitur: falsi itaque fontes sunt sensuum & intellectus errores, illi enim objectum, utur externi animæ excubitores, sæpè perfidè sistunt phantasie; ab altera parte affectus, ut sibi reliqui Bacchantes Nasonis nasutuli, tumultus cient, donec loco distincta cognitionis, præcipitantiam iudicii prodens, erroneam ponat speciem intellectus, undè conceptus, voces, scripta rebus disconveniunt.*

§. 2. Nam faustis Visibus paucis ingrediamur antiquitatis archævum, inveniemus in *Prisca Philosophia*, Emblemata, Hieroglyphica pro rebus ipsis substituta esse, ita enim Aegyptii, Chaldaei, Phœnices docuerunt Philosophiam, inde redeuntes Græci occultam hanc Philosophandi rationem in Patriam invexerunt, ne naturæ arcana indiscriminatum in vulgus abirent ob lingvæ commutionem: *Sub his Fabulis velut crasso cortice delituerunt præcepta Philosophica, inter Gentes, ad paucos annos ante Ocelli Lucani nepotes, ex quibus sua hausit Architas Tarentinus, inde Plato, Aristoteles &c. sic ænigmata lambit vulgus, dum publicè divulgabantur, vero sensu sapientibus cognito, & Veritas Philosophica maximam partem ex incuris sapientum, ignorantia vulgi, temporum denique injuriâ, in Democriti puteum immergitur.*

§. 3. In Theologicis item, *Symbola Sacra, Hieroglyphica & Emblemata* quæ prisca ætas docendis rudioribus effinxit, *ad idolomaniam traxerunt*; Hinc Dii veterum, & Orthodoxorum Theologorum querela, quod divinos cultus & honores, in res naturales & antiquorum figmenta, à vivo, sempiterno, veròq; DEO suo transculerunt mortales!

§. 4. in tantum atq; adeo materialis factus erat intellectus noster (dum se rerum normam, qui revera normatum est, constituit) ut ea quæ cōcipere voluit plenius, materiâ investiri & quasi incorporari deberent: donec per sanâ Metaphysicam abstractionis legibus à heredoctus, ac si per rimulam è densissima caligine claram veritatis meridiem intueri ceperat.

§. 5. His præsuppositis, I. in *Lectore vel Scriptore* i. *Authoritate* majorum gignit. 2. *Præcipitantiam* iudicii & subscriptionis quæ consuetudinis præscriptione fovet in illis. 3. *Arrogantiam* & arrogantiam pertinaciâ fermentatam. II. in *interpretum commentariis*, pro ingeniorum fertilitate aliquid sæpè atexitur, ubi accedit demum *Studium*

Paxti-

Partium sive propriâ gloriolâ, sive majorum certitudine putatilis, interdum & magnatum gratia fultum. III. in *discensibus*, ex ignorantia, desiderium sciendi; ex scientiis erroneis, opinio; ex pluralitate diversa loquentium, dubium; ex pervicacia similia sermocinantium, multitudo errantium, quæ dicitur errori conferre patrocinium: *Ad hanc hominum malitiam, vel (ipsum iudicio) subtilitatem accedis astus Diaboli, hisce præsertim ultimis Temporibus, postquam per Pacificationem Passaviensem ligatus mille annos Sathanas jam solutus exivit, tam Ecclesiam quam Scholam turbans Philosophantium; allegetur Hist. Eccl. Tripartita, Cathalogus Testium Veritatis, Centur. Magd. & Hist. Phil.*

Moment. II. Specialis diductio.

§. 1. Ut iterum *fundamentali* loco quid subternatur, ne gratis hæc dixisse videamur, evicimus hæcenus, dum intellectus ita se normam veritatis sistit, quod *Entia rationis naturam & originem* falsorum dogmatum in Theologia & Philosophia aperians, quibus speciem Veritatis, dat apparentia accidentalium & plerumque fictis.

§. 2. Sic *Hodierni Papistæ* Entia rationis pro veris Realibus vendunt, ut Sacrificium Missaticum, Purgatorium, Limbum Patrū, Meritum bonorum operum &c. item *Calvin.* absolutum decretum, Particularem satisfactionem, Præsentiam Christi in terris secundum solam divinam naturam &c. Hujus fursuris sunt *Phorinianorum somnia*, de una Persona Deitatis, duplici justificatione alia V. alia N. Test. &c. Allegari potest *Religio Turcica* per totū ferè Alcoranum, & pro exemplo, iter *Mahumetū ad Paradisum*, ubi planè anilia figmenta profituuntur.

§. 3. Veritate etiam abusa est *Confusoria illa doctrina Scholasticorum*, dum *Capreolus, Scotus, Occamus &c.* Theologiam cum Philosophia commiscebant, quam *B. Lutherus* purè & distinctè tradendo restituit, nam Theologicis puris conclusionibus substrata erant axiomata Philosophica, qui modus scribendi & argumentandi Heterodoxis familiaris est, ut patet ex resolutionibus D. Meissu. in Th. Phot.

§. 4. Ut hæc nimia *οὐκ ἐστὶν* suspecta, Theologorum & Philosophorū scriptis evanuit ferè; ita nimia *ἡ ἀλήθεια* recrudit in Acad. Julia ubi D. Hoffmannus cum Philosophis Schillingianis duplicem Veritatem Theologicam & Philosophicam statuerunt, quibus sese opposuit D. Gravverus in libro de uno & simplici vero: & parum absuit quin *mutato statu* Syncretisticam illam crambem recogendam

B 2

sibi

sibi sumserit eadem illa Julia Acad. per Georg. Calixtum, ejusq; af-
secas, nisi superioribus annis iis se opposuissent saniores Theol. &c.

§. 5. Quomodo Veritatem hanc Theologicam convellere vel
discerpere conantur hodierni seculi falsi Spiritus alii, Pontificii, Calv.
Phot. Arminiani &c. longum foret enumerare; sat est digito indicasse.

§. 6. Nec minus in Philosophicis digladiantur Authores, pauca de mul-
tis: mirè se torquent plerique Physici, an & qualis materia prima: vi-
sà item tantà rerū possibilitate tam Spontaneā, Formas omnium C. N.
de potentia materia educunt: exignoratione creationis, aternitatem Mun-
di: ex mirabili harmonia & certitudine revolutionis corporum cœ-
lestium, intelligentias, quas vocant *formas assistentes*, & pro hoc
obtinendo *urbes in celo reales* introducunt: imò pro Qualitatum com-
binatione possibili, Elementorum indolem, eorumq; transmutatio-
nes, *ἀντιπεριστάσεις* &c. exponunt. In reliquis item Philosophiæ partibus
variè imò Veritati incongruè plurima traduntur: hæc optima Veritatis
pessima fors est!

Membr. II. Positionis debiti juris.

Artic. I. in Generali Usus consignatione.

§. 1. **H**ic recurrit fundamentum superius tactum, quod sc. Norma Veritatis
recti usus ejus consistat in intellectu divino ultimari, in rebus natu-
ralibus mediatè: vidimus ergò indolem Veritatis, jam amplitu-
dinem ejus lustramus, quomodo ut omnium rerum, ita earū ut Scibilium Veritas ex
hac doctrina illustrari possit: nam totum hoc universum in eoq; contenta
omnia ambitu suo complectitur, ergo etiam meritò de contentis his
constructas Disciplinas dirigere debet ad normæ indolem, quæ li-
cet colligi possit ex continua hac rerum affinitate, tamen ut distincta
sit cognitio, debet intellectus res sub variis conceptibus secare, & Disciplinas tan-
quam cellulas struere, ubi in usus futuros reponat singula: Et licet, nuper in
speciali Metaphysicæ parte objectorum determinatio subnecti cœ-
perit, interim tamen hic placet videre mirum illud vinculum, quo
res invicem ligat intellectus, & inde disciplinæ à rebus tanquam
à priori ac velut norma appensa verificentur ac quomodo suum
fundamentum ibi latens præsupponant.

§. 2. Fundamentum ac norma omnium Scibilium est natura, in qua (juxta
intellectus abstrahendi modum) in statum universalem evectā lati-
tat multiplicitas applicabilis: Sic universale hoc ponit objectum Totale, quod

in

in respectu ad intellectum dicitur scibile seu cognoscibile: hoc ut primum
& verum objectum prægnans suis affectionibus &c. ponit intelle-
ctus seorsim in peculiari disciplina evolvendum, quæ dicitur inde Gnostolo-
gia: cum ulterius pro rerum affinitate combinantur Principia prima,
ob dictas leges inde fit Disciplina peculiaris, Noologia: hæq; ad pri-
mam & secundam mentis operationem realiter perficiendam exco-
lendaq; tum juxta Tertiā Principia illa ut de rebus sumpta, ita
per certas affectiones applicat rebus, idq; in determinatè in Ontologia s.
sapientia prima: determinatè v. cum descendit ad sapientias secundas,
Scientias strictè dictas intellectus, & pro Normæ variæ coram men-
te repræsentatione Ens illud universalissimum contrahit ad quasi Species,
Substantiam & Accidens.

§. 3. In Substantia evolvenda dum ob oculos ponit Catholicum hoc Mundo
inductorium, ibi collatis ad invicem rebus inveniuntur, alia immateria-
les, quas demandat ad Pneumaticam: tum materiales s. corpora natura-
lia, hæc contemplatur in Physica. In Accidente v. item ratione mate-
riæ occurrit Quantitas, cum hac ingreditur rerum seriem, invenitq;
in discreta objectum prægnans, Numerum, quem ablegat ad Arithme-
ticam: in Continua, Magnitudinem, quam ad Geometriam: Hic v. not.
prout res variè concreseunt & immerguntur dictis Accidentibus, sic
plures disciplinæ ab intellectu ponendæ à Subordinatione dictæ subalter-
nata, primæ ortæ, mixtæ &c. Atque ita ratione Constitutionis, ratione
gradationis v. cum has perpendit, videt se nil agendo circa has res ef-
ficere posse, hinc illas ad modum procedendi Scientificum, Synthe-
ticè à Principiū per Affectiones & attributa ad species tantum contemplatur de-
scendendo. Qualitas autem posita ad inductorium nil hic sistit tam
peculiare quam Habitus, ad quorū indolem construuntur disciplinæ.

§. 4. In Accidente contingenti ponit Res experimentales, nam occur-
rit Actio, quæ collata ad invicem vel est Honesta, absolute actiones mo-
rales considerans Ethicè: vel respectivè prout applicabiles ad statum
publicum Politicè: vel privatum Oeconomicè: Cum v. hæc objecta sint a-
gibilia pro modo procedendi Scientifico licet Analyticè, donec Finis per
media in Subjectum introducatur, agit ascendendo.

§. 5. Et hæc sunt, quibus ceu cellulis continetur Philosophia
usitatori ac media acceptione sumpta: At in Actionis Accidente cum
iterum plura aggregantur, quo nomine disciplinæ inde ortæ habentur
cæteris difficiliore: sic occurrit Actio, Pius, Equus, Sana, quibus tot

respondent Facultates superiores ita dictæ, *Theologia, Jurisprudentia, Medicina*, quæ quod obiter not. pro conceptu determinando, remouentur à Philosophia, illæ ut rationis lumine impervia, istæ & hæc ut ad casus quotidie emergentes nimium particulares. Ut & illæ quæ versantur circa res gestas notabiliore, notionalia, victum & amicum, nam res ipsas easque, veras ac certas rationibus, lumini cognoscibiles, pro obiecto adequato sibi sumit Veritas Philosophica.

§ 6. Jam contrahantur in nervum dicenda, Disciplinæ fororiorio vinculo in obiectorum materiali connectuntur, hinc plurima habent inter se communia i. e. *universalia*, præsertim illæ quæ propius ad latera stant, sicut in Physicis sæpè confunduntur Pneumaticæ & Mathematicæ axiomata, &c. Ut hoc materiale, latifundium & rerum communionem monstrat: ita formale siue differentia cavebit ne confundantur conceptus: *Particularia* enim exempla, quæ sæpè etiam forinsecus introducentur indiscriminatim, indeque compactæ conclusiones, quo magis ad extrema præminent, eo à radice Veritatis dissident longius, quod dum sit, in sensu diviso expendantur Termini, cujus sine fori, quid de Formali importent, quousque illo stringuntur, demum conjungantur pro rei nata Veritate.

§ 7. Tandem plurimum est nosse distinguere inter diversa principia & axiomata, nam Veritas horum in Generalibus Terminis spectanda ubi conspirant, hi enim sæpissimè in discursibus dant majorem in particularibus v. & specialibus casibus & circumstantiis eorum ratio dispar, undè minor sæpè subnectitur, ubi mox obiecti undè desumpta, natura indicat, num illam agnoscat, quousque vera & applicabilis sit in proprio & alieno foro: Atque sic *Theologica & Philosophica* adeoque omnia in universum axiomata & principia amice conspirant, modo ex suo qualibet foro cõferant sententiæ de suis contentis subiectis domi vel alibi applicandæ.

Artic. II. in Speciali usus applicatione.

§ 1. Determinatè procedentes reassumemus paucis, *Res fidei, Rationis, & Experimentales*, ut pictores imagines præstantiores, videntes quomodo verum in his obtineatur.

§ 2. *Res fidei*, cum nituntur perspicacissimo Verbo revelato, facillimè essent Veritatis, si sumerentur in proprio foro: Debent E. oculis

fidei judicari non ad rationis puritatis scrutinia, sed ad sensum genuinum pro antecedentium ac consequentium, indeque contextarum Concordantiarum adminiculo exponi, ut fusiùs D. Frantzius & alii de interpretatione Scripturæ S. Ex hac E. Doctrina iudicium petendum pro omni Doctrina, scriptorū Theologico. Libri nostri Symbolici (quibus instar Veritatis cribri ab omnibus Heterodoxis secernimur) Catechismo Lutheri, Augustan: Conf. Libro Concordiæ, in Concilio Ubalsienfi 1593. approbati, & 1647. in Comitiis Holmeasibus defensis sub scripto: Concors Veritatis Cœlestis Symbolum & Triumphus in Ecclesia Christi, &c. Item pro Symboli omnibus aliis, Oecumenicis & Particularioribus, statim prodibit, cujus Spiritus: ut nescio num magis præminet impudentia eorum, qui Censoriam virgulam dictis vel scriptis in Scripturam S. stringunt, an propria strangulatio, dum ex ipsa Veritate sibi laqueos nectunt.

§ 3. *Res rationis* super quas lumen suum ferre potest & debet ratio, pro diversa conceptibilitate variatæ, inheret verbo scripto vel prolato: Hic consulenda illa Disciplina, quæ pro fine Veritatis indagacionem ponit: ubi pro quolibet procedendi modo videndum, per actum Cogn. directum num Termini s. conceptus cujuscunque generis sint, de suo obiecto totali & adequato verè participant: Demum per actum Cogn. reflexum; num ope affinitatis rerum, verè conjuncti, ut genuinæ fiant Definitiones, Conclusiones &c. vel verè sejuncti ut veræ surgant Divisiones, partes, distinctiones, &c. Tandem quomodo & unde colligantur in discursum & invicem circulentur absque alieni fori præjudicio. &c.

§ 4. *Res Experimentales* prout quotidie natis involvantur circumstantiis, usu magis Veritatem acquirunt ac consequuntur, modo præcipit aliaque prioris membri Artic. II. Mom. I. §. 5. attendantur, & quæ usus probat.

§ 5. Hic latissimus occurrit campus exemplis Philosophicis, Theologicis, aliarumque Facultatum refertissimus, quibus ad directionis clayum sedet Veritas, sed pro instituti ratione Regia generalisq. via in portum tendimus ita:

§ 6. Ex dictis, ut fundamentum, præsupponimus inter Verum & Verum non esse pugnam sed gradus, E. neque oppositum quid, quod in contradictionis contrarietate eodem modo &c. sumatur. Hoc cautè notato exspirabit omnis contradictio, tam in Theologia quam Philosophia, & pax aurea

rea restitueretur Scholis & Ecclesiis, nam sicut una eademq; res, nequit simul conformis & difformis esse suæ Ideæ & *δεχόμενη*, ita nunquam potest esse simul vera & falsa: Nam *conceptus verum*, modo veri & de ipsa rerum natura ritè comprehensa signent, *apud omnes sunt iidem*, licet *conceptus notionum secundarum s. verborum*, non item; ne hoc quicquā obstat, nam Veritati extrinsecū quid superaddunt hi, & extra illam sunt ut formæ ejus denominantes, ut benè ex Svaretz. Scarfius.

§ 7. Jam ubi non vera oppositio res tamen est diversa, præviū distinctionibus secabimus nodum, licet variè alii, ita breviter: Dist. inter Entia Realia, quæ per creationem & generationem introducta, Authorū docem referunt in Essendi Veritate, & Entia Rationū quæ ad notionum per conceptus expressionem imposita, authorum indolem referunt in dicendi proprietate: al. D. inter Veritatis Essentiam & Existentiam s. limitibus suæ sphaeræ inclusam & extrinsecam Veritatem: it. inter ipsa objecta eorumq; de iis vera effata, & virtuosam inter se collationem: seu inter Veritatem in Objecto representante & subiecto applicante, committente inter se diversa quæ sunt distincta, ut opposita: seu inter Veritatem ipsam, absolute, in se, sua natura, Essentia, quidditate &c. & rationem de ea formatam per discursus consequentias, respectivè, in alio statu &c. seu inter Veritatem realem seu sumptam pro rebus veris, sic tot veritates ac res; & Veritatis modos sic manet una, simplex & indivisibilis, nam multitudo modorū non multiplicat res, hac n. extrinsecus pro variâ intellectus cōceptibilitate advenit, &c.

§ 8. Percurratur jam totus tum revelatæ tum acquisitæ Sapientię Campus juxta hanc Veritatis viam Regiam & distinctè ac sobriè applicentur Effata. E g. quod Physicus negat Mundum fieri ex nihilo, ferrum natum, ignem posse non urere, virginem parere, corpus quantum aliud penetrare, &c. hoc ideo verum esse negat, quia ut Physicus, ejusmodi quæ relativè extra circulum suum feruntur, lūbens ignorat, nec nisi naturam constitutam in causis ejus merè naturalibus, pro inductionis ac demonstrationis persuasoria sua certitudine intuetur, non attendens Causæ externæ & infinitæ vim, illam supra seipsā elevare posse, tum enim statim egrederetur suā sphaerā &c. Sic licet omnes aliæ disciplinæ amicè satis conspirent, tamen probè not. quomodo effata inde nata, alibi transplantantur & applicantur.

Hic modus esto nostri tractatus, quod superest, unam ac indivisibilem Veritatem supplices deveneramus, quod semper in Cœlesti hæ doctrina proficiamus, in Veri DEI nostri *veram* gloriam! A M E N.

mo gradu: 2. *Sententiarum* quando sententiæ verificantur in rebus ipsis, quæ coincidunt cum quinto gradu & complexa Veritate: hæc solet etiam distingui in *Theologicam*, quæ ex revelatione Divina supernaturali & ex puro fidei principio fuit: & *Philosophicam* quam lumen naturæ & dictamen rectæ rationis format: 3. *Connexionum* quæ vocatur conveniens terminorum combinatio, sic verus dicitur Syllogismus, cum legitima sit terminorum dispositio: ita ut vera sequatur conclusio (*formaliter s. verus*) licet materialiter ob alterutram præmissarum falsam falsus sit.

Membr. III. Divisionis.

§. 1. **V**eritas est vel omnimodè *Entitativæ* quæ est solus DEUS, aliū dicitur Veritas *increated*, per quam Essentia Divina refertur ad intellectum Divinum, per modum Identitatis absque constitutione: intelligere enim se DEUM, sive cognitionem Divinam super ipsam Essentiam ejus ferri non possumus negare; interim hoc fit per simplicem cognitionem absq; ulla discursus productione; Nec solidum ideo hoc Ens est verus Deus; quia videt se esse verum DEUM, sed ideo videt se esse verum DEUM, quia reipsa est verus DEUS.

§. 2. Vel est *Analogicæ participationis* i. e. *Creaturarum* aliū Veritas *creata*, per quam Essentia creaturæ conformis est menti Divinæ constituenti: nam competit rebus creatis veritas, ut Entitas, nec enim minus quod veræ sunt à Deo habent, quam quod verè existant.

§. 3. Hæc Veritas *Creaturarum* est vel *Naturalis* vel *Artificialis*. Nam Tria sunt agentia, DEUS, natura ars; Vel sic: ex rebus creatis duo sunt diversa agentia, Natura & ars ejus imitatrix.

§. 4. *Naturale* est, in genere, cujus Veritas, sc. Essentialis, pendet ab intellectu Divino, tam dependentiā propriè d. etā efficientiæ, quam cōvenientiæ: sive: *Naturale est quod dicit conformitatem cum Idea Dei; ut creata, generata.*

§. 5. Hic iterum antequam tutò applicentur, declarandi sunt Termini ad mentem saniorum Metaphysicorum, ita: *Naturale* sumitur vel *indefinitè* & *absolute* & quidem *independenter*, tum *generaliter* quatenus opponitur arti, ut h. l. tum *specialiter* quatenus habet principium motus & quietis, ut in Physicis: *Dependenter* sive *Essentialiter*, tum à priori *constitutivè* pro eo quod rem constituit; vel *consecutivè* pro eo quod